Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. birželio 18 d.*

„Karteliai — SESV 101 straipsnis — Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 — 5 straipsnis ir 23 straipsnio 2 dalis — Baudos skyrimo subjektyvios sąlygos — Teisinės nuomonės arba nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo poveikis — Nacionalinės konkurencijos institucijos teisė konstatuoti Europos Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą neskiriant baudos“

Byloje C-681/11

dėl *Oberster Gerichtshof* (Austrija) 2011 m. gruodžio 5 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2011 m. gruodžio 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Bundeswettbewerbsbehörde,

Bundeskartellanwalt

prieš

Schenker & Co. AG,

ABX Logistics (Austria) GmbH,

Alpentrans Spedition und Transport GmbH,

Logwin Invest Austria GmbH,

DHL Express (Austria) GmbH,

G. Englmayer Spedition GmbH,

Express-Interfracht Internationale Spedition GmbH,

A. Ferstl Speditionsgesellschaft mbH,

Spedition, Lagerei und Beförderung von Gütern mit Kraftfahrzeugen Alois Herbst GmbH & Co. KG,

Johann Huber Spedition und Transportgesellschaft mbH,

Kapeller Internationale Spedition GmbH,

Keimelmayr Speditions- u. Transport GmbH,

* Proceso kalba: vokiečių.

Koch Spedition GmbH,

Maximilian Schludermann, Kubicargo Speditions GmbH bankroto administratorių,

Kühne + Nagel GmbH,

Lagermax Internationale Spedition Gesellschaft mbH,

Morawa Transport GmbH,

Johann Ogris Internationale Transport- und Speditions GmbH,

Logwin Road + Rail Austria GmbH,

Internationale Spedition Schneckenreither Gesellschaft mbH,

Leopold Schöffl GmbH & Co. KG,

«Spedpack»-Speditions- und Verpackungsgesellschaft mbH,

Johann Strauss GmbH,

Thomas Spedition GmbH,

Traussnig Spedition GmbH,

Treu SpeditionsgesmbH,

Spedition Anton Wagner GmbH,

Gebrüder Weiss GmbH,

Wildenhofer Spedition und Transport GmbH,

Marehard u. Wuger Internat. Speditions- u. Logistik GmbH,

Rail Cargo Austria AG

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič ir M. Berger, teisėjai E. Juhász (pranešėjas), U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, J.-J. Kasel, M. Safjan, D. Šváby ir A. Prechal,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. sausio 15 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Bundeswettbewerbsbehörde*, atstovaujamos T. Thanner, K. Frewein ir N. Harsdorf Enderndorf,

— *Bundeskartellanwalt*, atstovaujamo A. Mair,

— *Schenker & Co. AG*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* A. Reidlinger ir F. Stenitzer,

— *ABX Logistics (Austria) GmbH, Logwin Invest Austria GmbH* ir *Logwin Road + Rail Austria GmbH*, atstovaujamų *Rechtsanwälte* A. Ablasser-Neuhuber ir G. Fussenegger,

— *Alpentrans Spedition und Transport GmbH, Kapeller Internationale Spedition GmbH, Johann Strauss GmbH* ir *Wildenhofer Spedition und Transport GmbH*, atstovaujamų *Rechtsanwalt* N. Gugerbauer,

— *DHL Express (Austria) GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* F. Urlesberger,

— *G. Englmayer Spedition GmbH, Internationale Spedition Schneckenreither Gesellschaft mbH* ir *Leopold Schöffl GmbH & Co. KG*, atstovaujamų *Rechtsanwälte* M. Stempkowski ir M. Oder,

— *Express-Interfracht Internationale Spedition GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* D. Thalhammer,

— *Kühne + Nagel GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* M. Fellner,

— *Lagermax Internationale Spedition Gesellschaft mbH*, atstovaujamos *Rechtsanwältin* K. Wessely,

— *Johann Ogris Internationale Transport- und Speditions GmbH* ir *Traussnig Spedition GmbH*, atstovaujamų *Rechtsanwalt* M. Eckel,

— *Gebrüder Weiss GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwältin* I. Hartung,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* L. D'Ascia,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Szpunar ir B. Majczyna,

— Europos Komisijos, atstovaujamos N. von Lingen, M. Kellerbauer ir L. Malferrari,

susipažinęs su 2013 m. vasario 28 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su SESV 101 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas sprendžiant ginčą tarp *Bundeswettbewerbsbehörde* (Federalinė konkurencijos institucija) ir *Bundeskartellanwalt* (federalinis atstovas kartelių bylose), viena šalis, ir 31 įmonės, tarp kurių yra *Schenker & Co. AG* (toliau – *Schenker*), kita šalis, dėl konstatavimo, kad padarytas SESV 101 straipsnio ir nacionalinės teisės normų konkurencijos srityje pažeidimas, ir baudos pagal nacionalinės teisės aktus skyrimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101] ir [102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 1 konstatuojamoje dalyje numatyta:

„Siekiant įdiegti sistemą, kuri užtikrintų neiškraipytą konkurenciją bendrojoje rinkoje, [SESV 101] ir [102] straipsniai Bendrijoje turi būti taikomi veiksmingai ir vienodai. <...>“

4 Šio reglamento 5 straipsnyje „Valstybių narių konkurencijos institucijų įgaliojimai“ nustatyta:

„Valstybių narių konkurencijos institucijos turi teisę atskirose bylose taikyti [SESV 101] ir [102] straipsnius. Tuo tikslu, veikdamos savo iniciatyva ar skundo pagrindu, jos gali priimti tokius sprendimus:

— pareikalauti nutraukti pažeidimą,

— taikyti laikinąsias apsaugos priemones,

— priimti įsipareigojimus,

— skirti vienkartines, periodines ar kitas nacionaliniuose įstatymuose numatytas nuobaudas.

Jeigu valstybių narių konkurencijos institucijos, remdamosi turima informacija, mano, kad uždraudimo kriterijai nėra tenkinami, jos gali nuspręsti, kad imtis veiksmų nėra pagrindo.“

5 Reglamento Nr. 1/2003 7 straipsnio „Pažeidimo nustatymas ir jo nutraukimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Kai Komisija, veikdama skundo pagrindu ar savo iniciatyva, nustato [SESV 101] straipsnio ar [102] straipsnio pažeidimą, ji gali priimti sprendimą, reikalaujantį, kad įmonės ar įmonių asociacijos nutrauktų pažeidimą. <...> Komisija taip pat gali konstatuoti, kad pažeidimas padarytas praeityje, jei ji turi teisėtą interesą tai daryti.“

6 Šio reglamento 10 straipsnio „Netaikomumo konstatavimas“ pirmoje pastraipoje nurodyta:

„Kai to reikalauja Bendrijos viešieji interesai, susiję su [SESV 101] ir [102] straipsnių taikymu, Komisija, veikdama savo iniciatyva, savo sprendime gali konstatuoti, kad tam tikram susitarimui, įmonių asociacijos sprendimui ar suderintiems veiksmams [SESV 101] straipsnis netaikytinas todėl, kad netenkinamos [SESV 101] straipsnio 1 dalies sąlygos, arba todėl, kad tenkinamos [SESV 101] straipsnio 3 dalies sąlygos.“

7 Reglamento Nr. 1/2003 15 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa suformuluota taip:

„Valstybės narės konkurencijos institucija, veikdama savo iniciatyva, gali raštu pateikti savo šalies teismams pastabas dėl [EB 101] ar [102] straipsnių taikymo. Teismui leidus, pastabas savo šalies teismams ji gali teikti žodžiu. Dėl [SESV 101] ar [102] straipsnio taikymo nuoseklumo Komisija prireikus savo iniciatyva gali raštu teikti pastabas valstybių narių teismams. Teismui leidus, pastabas ji gali teikti ir žodžiu.“

8 Minėto reglamento 23 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Komisija savo sprendimu gali skirti baudas įmonėms ar įmonių asociacijoms, jei jos tyčia ar dėl neatsargumo pažeidžia [SESV 101] ar [102] straipsnio nuostatas.

9 Remiantis to paties reglamento 23 straipsnio 5 dalimi, „pagal 1 ir 2 dalis priimti sprendimai nėra baudžiamosios teisės pobūdžio“.

Austrijos teisė

10 Nuo 1989 m. sausio 1 d. iki 2005 m. gruodžio 31 d. galiojusio 1988 m. Kartelių įstatymo (*Kartellgesetz 1988*, *BGBl.* Nr. 600/1988) 16 straipsnyje buvo nustatyta:

„*De minimis* karteliai – tai karteliai, kurie atsiradimo metu:

1) užima mažesnę nei 5 proc. dydžio bendros nacionalinės rinkos dalį ir

2) užima mažesnę nei 25 proc. dydžio šalies vietinės rinkos, jei tokia yra, dalį.“

11 1988 m. Kartelių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 1 punkte buvo nurodyta:

„Kartelių įgyvendinimas, net ir dalinis, draudžiamas tokiomis sąlygomis:

1) prieš galutinai įsigaliojant leidimui (23 ir 26 straipsniai); suderintiems veiksmams, neplanuotiems karteliams ir *de minimis* karteliams ši taisyklė netaikoma, nebent prisijungus įmonei viršijamos 16 straipsnyje nustatytos ribos.“

12 Nuo 2006 m. sausio 1 d. galiojančio 2005 m. Kartelių įstatymo (*Kartellgesetz 2005*, *BGBl.* I, Nr. 61/2005) 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti įmonių veiksmai, kurių tikslas arba padarinys yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas (karteliai).“

13 2005 m. Kartelių įstatymo 2 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyta:

„1 dalyje numatytas draudimas bet kuriuo atveju netaikomas tokiems karteliams:

1) karteliams, kuriuose dalyvauja įmonės, visos kartu užimančios ne daugiau nei 5 proc. dydžio bendros nacionalinės rinkos dalį ir ne daugiau nei 25 proc. dydžio šalies geografinės vietinės rinkos, jei tokia yra, dalį (*de minimis* karteliai)“.

14 2005 m. Kartelių įstatymo 29 straipsnio 1 punkto a ir d papunkčiai suformuluoti taip:

„*Kartellgericht* [kartelių bylų teismas] turi:

1) skirti įmonėms ar įmonių asociacijoms baudas, neviršijančias 10 % bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais, jei jos tyčia ar dėl neatsargumo:

a) pažeidžia kartelių draudimą (1 straipsnis), piktnaudžiavimo draudimą (5 straipsnis), <...>

<...>

arba

d) pažeidžia [SESV 101] arba [SESV 102] straipsnio nuostatas.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad atsakovės pagrindinėje byloje buvo *Spediteur-Sammelladungs-Konferenz* (smulkiųjų krovinių vežimo konferencija, toliau – SSK) dalyvės. SSK buvo atstovavimo interesams bendrija, jungianti dalį *Zentralverband der Spediteure* (Centrinė krovinių vežėjų asociacija, toliau – *Zentralverband*) tikrųjų narių. Įsteigta kaip asociacija, *Zentralverband* atstovauja kolektyviniams krovinių vežėjų ir logistikos paslaugų teikėjų, turinčių leidimą užsiimti krovinių vežimu, interesams.

16 SSK buvo įkurta 1994 m. gegužės 30 d. kaip civilinės teisės bendrovė, su sąlyga, kad gaus leidimą iš *Kartellgericht*. Remiantis SSK pagrindų susitarimo 1 ir 7.1 punktais, SSK tikslas buvo „sudaryti galimybes ekspeditoriams ir galutiniams vartotojams naudotis mažesniais (palyginti su geležinkelių) smulkiųjų krovinių vežimo automobiliais ir geležinkeliais tarifais ir, sukuriant vienodas konkurencines sąlygas, skatinti sąžiningą konkurenciją tarp savo dalyvių, o šio tikslo <...> bus siekiama ypatingą dėmesį kreipiant į Austrijos ir [Europos Sąjungos bei Europos ekonominės erdvės susitarimo (EEE)] kartelių teisės laikymąsi“.

17 1994 m. birželio 28 d. *Kartellgericht* buvo pateiktas prašymas išduoti leidimą SSK kaip „susitarimu įsteigtam karteliui“ (vokiečių k. „Vereinbarungskartell“). Tame prašyme buvo pateiktos esminės minėto pagrindų susitarimo nuostatos ir analizuojama situacija, susijusi su Sąjungos ir EE teise. Jame buvo paaiškinta, kad SSK buvo susijusi tik su smulkiųjų krovinių vežimu pačioje Austrijoje ir kad ji nedarė jokio poveikio krovinių vežimui tarp Austrijos ir kitų EEE valstybių. Be to, ten buvo pabrėžta, kad dėl labai mažos atitinkamos rinkos dalies, būtent mažiau nei 2 % Austrijos prekių vežimo rinkos, nejusti jokio konkurencijos apribojimo, kad rinka neuždaroma ir kad, be to, ji yra atvira paslaugų teikėjams iš užsienio. *Paritätischer Ausschuss für Kartellangelegenheiten* (Jungtinis kartelių reikalų komitetas) nusprendė, kad SKK egzistavimas ekonominiu požiūriu nepateisinamas, dėl to minėtas prašymas išduoti leidimą buvo atsiimtas.

18 1995 m. vasario 6 d. *Zentralverband* paprašė *Kartellgericht* konstatuoti, kad SSK yra *de minimis* kartelis (vokiečių k. „Bagatellkartell“), kaip tai suprantama pagal 1988 m. Kartelių įstatymo 16 straipsnį, ir dėl to gali būti įgyvendintas be leidimo. Tame rašte išsamiai buvo aprašytas SSK įkūrimas, pagrindų susitarimo dėl jos sudarymas, būsimo bendro tarifų formavimo modelis ir ypatingųjų klientų sistema. 1996 m. vasario 2 d. nutartimi *Kartellgericht* konstatavo, kad SSK yra *de minimis* kartelis, kaip tai suprantama pagal minėto įstatymo 16 straipsnį. Neapskundus nutarties, ji įsiteisėjo.

19 SSK *Kartellbevollmächtigte* (kartelio įgaliotinis) kaip konsultantė pasitelkta advokatų kontora irgi laikėsi nuomonės, kad SSK yra *de minimis* kartelis. 1996 m. kovo 11 d. rašte ta advokatų kontora nurodė dalykus, į kuriuos reikia atkreipti dėmesį įgyvendinant SSK kaip *de minimis* kartelį. Tiesa, klausimas, ar šis *de minimis* kartelis yra suderinamas su Sąjungos kartelių teise, tame rašte tiesiogiai nenagrinėjamas.

20 Atsižvelgdama į tai, kad nuo 2006 m. sausio 1 d. turėjo įsigalioti 2005 m. Kartelių įstatymas, *Zentralverband* paprašė minėtos advokatų kontoros įvertinti, kokį poveikį šis naujas įstatymas turės SSK. 2005 m. liepos 15 d. atsakyme advokatų kontora nurodė, kad reikia patikrinti, ar SSK užimama nacionalinės rinkos dalis neviršija 5 proc., ir, jeigu ši riba viršijama, ar įgyvendinant SSK sudarytiems susitarimams netaikomas kartelių draudimas. Šiame atsakyme SSK atitikties Sąjungos kartelių teisei klausimas neaptartas.

21 Atlikusi apklausą elektroniniu paštu, *Zentralverband* nustatė SSK dalyvių 2004, 2005 ir 2006 m. užimtas smulkiųjų krovinių vežimo rinkos Austrijoje dalis. Apskaičiuodama įvairias rinkos dalis, ji laikėsi rinkos ribų nustatymo ir rinkos dalių apskaičiavimo principų, kuriais remtasi *Zentralverband* prašyme dėl konstatavimo ir remiantis juo priimtoje *Kartellgericht* nutartyje. Apklausa parodė, kad SSK rinkos dalis 2005 m. buvo 3,82 proc., o 2006 m. – 3,23 proc. Apie tai, kad per tuos dvejus metus užimama rinkos dalis yra mažesnė nei 5 proc. riba, buvo pranešta bent jau pagrindiniams SSK dalyviams. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, iki 2004 m. imtinai, net ir prisijungus naujiems dalyviams, 5 proc. riba tikrai nebuvo viršyta.

22 2007 m. spalio 11 d. Komisija pranešė, kad prieš dieną atliko netikėtus patikrinimus įvairių įmonių, teikiančių tarptautinio krovinių pervežimo paslaugas, komercinėse patalpose ir kad turėjo pagrindo manyti, jog atitinkamos įmonės galėjo pažeisti EB sutarties nuostatas, draudžiančias konkurenciją ribojančius veiksmus.

23 2007 m. lapkričio 29 d. vyko bendras SSK vadovybės, *Zentralverband* prezidiumo ir advokatų kontoros, kurios SSK prašė konsultacijų, atstovo pasitarimas dėl Austrijos ir Europos kartelių teisės taikymo bendradarbiavimui SSK ir *Zentralverband*. Tuomet pirmą kartą buvo išreikšta abejonių dėl SSK kaip *de minimis* kartelio teisėtumo. Buvo teigiama, kad yra rizika, jog gali būti taikoma Sąjungos kartelių teisė, nes sunku nustatyti, ar susitarimai arba sutartys iš tiesų gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Tuomet SSK vadovybė vienbalsiai nutarė nedelsiant nutraukti SSK.

24 2010 m. vasario 18 d. *Bundeswettbewerbsbehörde* paprašė *Oberlandesgericht Wien* (Vienos aukštesnysis apygardos teismas), kaip kartelių bylas nagrinėjančio teismo, konstatuoti, kad *Schenker* pažeidė, be kita ko, SESV 101 straipsnį, ir neskirti jai baudos, tačiau skirti baudas kitoms atsakovėms už SESV 101 straipsnio pažeidimą. *Bundeswettbewerbsbehörde* teigė, kad laikotarpiu nuo 1994 m. iki 2007 m. lapkričio 29 d. atsakovės, susitardamos dėl smulkiųjų krovinių vežimo Austrijos teritorijoje tarifų, dalyvavo darant vieną kompleksinį įvairialypį nacionalinės ir Sąjungos kartelių teisės pažeidimą.

25 Atsakovės prašė atmesti *Bundeswettbewerbsbehörde* prašymą ir visos, išskyrus *Schenker*, visų pirma nesutiko su tuo, kad padarė teisės klaidą, taip pat tvirtino, jog *Kartellgericht* konstatavo, kad SSK buvo *de minimis* kartelis, kad jis buvo viešai žinomas ir kad jas konsultavo patikima ir konkurencijos teisėje patyrusi advokatų kontora. Jos teigė, kad Sąjungos kartelių teisė netaikoma, nes konkurencijos apribojimas nepaveikė valstybių narių tarpusavio prekybos.

26 2011 m. vasario 22 d. nutartimi *Oberlandesgericht Wien* atmetė šį *Bundeswettbewerbsbehörde* prašymą.

27 Šio prašymo atmetimą *Oberlandesgericht Wien* motyvavo, be kita ko, tuo, kad nagrinėjamos įmonės, tardamosi dėl kainų, nepadarė pažeidimo, nes galėjo remtis 1996 m. vasario 2 d. nutartimi, kuria *Kartellgericht* buvo konstatavęs, kad jų susitarimas buvo *de minimis* kartelis. *Oberlandesgericht Wien* teigimu, ta nutartis reiškė, kad SSK nedaro poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai, ir dėl to SESV 101 straipsnis nebuvo pažeistas. Be to, *Oberlandesgericht Wien* nurodo, kad atitinkamų įmonių klaidos nebuvimas paaiškinamas ir tuo, jog kartelyje dalyvavusios įmonės iš konkurencijos teisėje besispecializuojančios advokatų kontoros iš anksto paprašė teisinės nuomonės dėl savo veiksmų teisėtumo.

28 Dėl *Schenker*, kuri pateikė prašymą dalyvauti atleidimo nuo baudų programoje ir bendradarbiavo su administracija šiai vykdant kartelių teisės pažeidimo procedūrą, *Bundeswettbewerbsbehörde* buvo prašiusi konstatuoti SESV 101 straipsnio ir Austrijos kartelių teisės pažeidimą, tačiau neskirti baudos. Šį prašymą *Oberlandesgericht Wien* atmetė motyvuodamas tuo, kad pagal Reglamento Nr. 1/2003 5, 7 ir 10 straipsnius tik Komisija gali konstatuoti pažeidimus ir neskirti baudos.

29 *Bundeswettbewerbsbehörde* ir *Bundeskartellanwalt* apskundė *Oberlandesgericht Wien* nutartį. 2011 m. rugsėjo 12 d. raštu Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 1/2003 15 straipsniu, pateikė savo pastabas dėl *Oberster Gerichtshof* nagrinėjamos bylos.

30 Tokiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar leidžiama už įmonės padarytus SESV 101 straipsnio pažeidimus skirti baudą, jei įmonė klydo dėl savo veiksmų teisėtumo ir dėl tos klaidos jos negalima kaltinti?

Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

a) Ar dėl klaidos, kiek tai susiję su veiksmų teisėtumu, negalima kaltinti, jei įmonė veikė remdamasi konkurencijos teisės srityje patyrusio teisės konsultanto patarimu, o patarimo neteisingumas nebuvo akivaizdus ir to nebuvo galima nustatyti atlikus patikrinimą, kurio būtų galima pareikalauti iš įmonės?

b) Ar dėl klaidos, kiek tai susiję su veiksmų teisėtumu, negalima kaltinti, jei įmonė pasitikėjo nacionalinės konkurencijos institucijos, kuri vertintinus veiksmus išnagrinėjo atsižvelgusi tik į nacionalinę konkurencijos teisę ir padarė išvadą, kad jie teisėti, sprendimo teisingumu?

2. Ar nacionalinės konkurencijos institucijos yra įgaliotos konstatuoti, kad įmonė dalyvavo Sąjungos konkurencijos teisę pažeidžiančiame kartelyje, jei įmonei neturi būti skiriama bauda, nes ji paprašė taikyti atleidimo nuo baudų programą?“

Dėl prejudicinių klausimų

31 Savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia gauti paaiškinimų dėl subjektyvių sąlygų, susijusių su baudos skyrimu Sąjungos konkurencijos taisykles pažeidusiam asmeniui, visų pirma dėl nacionalinės konkurencijos institucijos teisinės nuomonės arba sprendimo galimo poveikio šioms sąlygoms. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar nacionalinė konkurencijos institucija gali konstatuoti Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą, tačiau neskirti tą pažeidimą padariusiam asmeniui baudos tuo atveju, kai atitinkama įmonė dalyvauja atleidimo nuo baudų programoje.

32 Šie klausimai pateikti nacionaliniame teisme nagrinėjant bylą, susijusią su nacionalinių konkurencijos institucijų ir nacionalinių teismų SESV 101 straipsnio taikymu laikotarpiu nuo 1994 m. iki 2007 m. lapkričio 29 d., t. y. iš dalies po 2004 m. gegužės 1 d., nuo kada Reglamentas Nr. 1/2003 yra taikomas. Be to, aiškindamas savo klausimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas greta atitinkamų Sutarties nuostatų remiasi šiuo reglamentu kaip savo klausimų teisiniu pagrindu.

Dėl pirmojo klausimo

33 Pateikdamas pirmąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šį straipsnį pažeidusi įmonė gali išvengti baudos skyrimo, jei pažeidimas padarytas įmonei suklydus dėl savo veiksmų teisėtumo ir tai susiję su advokato teisinės nuomonės arba nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo turiniu.

34 Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį Komisija savo sprendimu gali skirti baudas įmonėms ar įmonių asociacijoms, jeigu jos tyčia ar dėl neatsargumo pažeidžia SESV 101 ar 102 straipsnio nuostatas.

35 Reglamento Nr. 1/2003 5 straipsnyje apibrėžti valstybių narių konkurencijos institucijų įgaliojimai taikyti SESV 101 bei 102 straipsnius ir numatyta, kad šios institucijos gali, be kita ko, skirti vienkartines, periodines ar kitas nacionaliniuose įstatymuose numatytas nuobaudas. Tačiau šiame straipsnyje nenurodyta, jog tam, kad būtų priimtos šiame reglamente numatytos taikymo priemonės, reikia, kad būtų tenkinamos subjektyvios sąlygos.

36 Vis dėlto, jeigu siekdamos bendrojo intereso Sąjungoje vienodai taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius valstybės narės nustato subjektyvias Reglamento Nr. 1/2003 5 straipsnio taikymo sąlygas, tam, kad nebūtų sumažintas Sąjungos teisės veiksmingumas, reikia, kad šios sąlygos būtų bent jau tokios pat griežtos kaip numatytoji Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnyje.

37 Dėl to, ar pažeidimas padarytas tyčia, ar dėl neatsargumo ir todėl už jį gali būti skirta bauda pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, pažymėtina, kad iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog ši sąlyga įvykdyta, kai nagrinėjama įmonė negali nežinoti to, kad jos veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio, nesvarbu, suvokė ji, ar ne, kad pažeidžia Sutartyje įtvirtintas konkurencijos teisės normas (žr. 1983 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją*, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ir 110/82, Rink. p. 3369, 45 punktą; 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 107 punktą ir 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Deutsche Telekom prieš Komisiją*, C-280/08 P, Rink. p. I-9555, 124 punktą).

38 Todėl tai, kad atitinkama įmonė teisiniu požiūriu klaidingai kvalifikavo savo veiksmus, kuriais grindžiamas pažeidimo konstatavimas, negali būti pagrindas atleisti nuo baudos skyrimo, jeigu ji negalėjo nežinoti to, kad tokie jos veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio.

39 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad SSK nariai susitarė dėl smulkiųjų krovinių vežimo visoje Austrijos teritorijoje tarifų. Tačiau įmonės, kurios tiesiogiai susitaria dėl pardavimo kainų, akivaizdu, negali nežinoti, kad jų veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio. Tai reiškia, kad esant situacijai kaip pagrindinėje byloje Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos sąlyga yra tenkinama.

40 Galiausiai primintina, kad nacionalinės konkurencijos institucijos gali išimties tvarka nuspręsti neskirti baudos, nors įmonė SESV 101 straipsnį pažeidė tyčia ar dėl neatsargumo. Taip gali būti tuomet, kai kuris nors bendrasis Sąjungos teisės principas, pavyzdžiui, teisėtų lūkesčių apsaugos principas, draudžia skirti baudą.

41 Tačiau niekas negali remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu, jeigu kompetentinga administracija nepateikė aiškių užtikrinimų (žr. 2011 m. kovo 17 d. Sprendimo *AJD Tuna*, C-221/09, Rink. p. I-1655, 72 punktą ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Agrargenossenschaft Neuzelle*, C-545/11, 25 punktą). Tai reiškia, kad teisinė advokato nuomonė bet kuriuo atveju negali būti pagrindas įmonei turėti teisėtų lūkesčių, kad jos veiksmai nepažeidžia SESV 101 straipsnio arba dėl jų nebus skirta bauda.

42 Kadangi nacionalinės konkurencijos institucijos neturi įgaliojimų priimti neigiamą sprendimą, t. y. sprendimą, kad SESV 101 straipsnis nepažeistas (2011 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Tele2 Polska*, C-375/09, Rink. p. I-3055, 19–30 punktai), jos negali sukelti įmonėms teisėtų lūkesčių, kad jų veiksmai nepažeidžia šio straipsnio. Be to, iš pirmojo klausimo formuluotės matyti, kad nacionalinė konkurencijos institucija pagrindinėje byloje nagrinėjamos įmonės veiksmus išnagrinėjo atsižvelgusi tik į nacionalinę konkurencijos teisę.

43 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šį straipsnį pažeidusi įmonė negali išvengti baudos skyrimo, jei pažeidimas padarytas įmonei suklydus dėl savo veiksmų teisėtumo ir tai susiję su advokato teisinės nuomonės arba nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo turiniu.

Dėl antrojo klausimo

44 Pateikdamas antrąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar nacionalinės konkurencijos institucijos ir nacionaliniai teismai, kuriems pavesta taikyti SESV 101 straipsnį, gali konstatuoti šio straipsnio pažeidimą, bet neskirti baudos, jeigu atitinkama įmonė dalyvavo nacionalinėje atleidimo nuo baudų programoje.

45 Nors Reglamento Nr. 1/2003 5 straipsnyje nacionalinių konkurencijos institucijų įgaliojimai konstatuoti SESV 101 straipsnio pažeidimą, bet neskirti baudos aiškiai nenumatyti, vis dėlto neatmetama ir tokių įgaliojimų galimybė.

46 Tačiau tam, kad, siekiant bendrojo intereso, būtų užtikrintas veiksmingas SESV 101 straipsnio taikymas (žr. 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *VEBIC*, C-439/08, Rink. p. I-12471, 56 punktą), reikia, kad nacionalinės konkurencijos institucijos, kai įmonė tyčia ar dėl neatsargumo pažeidė minėtą straipsnį, neskirtų baudų tik išimtiniais atvejais.

47 Be to, pažymėtina, kad toks baudų neskyrimas pagal nacionalinę atleidimo nuo baudų programą gali būti taikomas, tik jeigu ji įgyvendinama tokiu būdu, kuriuo nepažeidžiamas SESV 101 straipsnio veiksmingo ir vienodo taikymo reikalavimas.

48 Taigi, kalbant apie Komisijos įgaliojimus sumažinti baudas pagal jos pačios atleidimo nuo baudų programą, pažymėtina, kad iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog baudos sumažinimas įmonių, dalyvavusių darant Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus, bendradarbiavimo atveju pateisinamas, tik jei toks bendradarbiavimas palengvina Komisijos užduotį konstatuoti pažeidimo buvimą ir prireikus jį nutraukti, nes įmonės veiksmai irgi turi rodyti tikrą norą bendradarbiauti (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 393, 395 ir 396 punktus).

49 Toks vertinimas, kaip antai negalėjimas skirti baudos arba jos neskyrimas, kaip yra pagrindinės bylos atveju, siekiant nesudaryti veiksmingo ir vienodo SESV 101 straipsnio taikymo kliūčių, gali būti taikomas tik esant visiškai išimtinėms situacijoms, pavyzdžiui, tuomet, kai įmonės bendradarbiavimas turėjo lemiamos reikšmės nustatant kartelį ir už jį veiksmingai nubaudžiant.

50 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnis, Reglamento Nr. 1/2003 5 straipsnis ir 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, jei nustatomas SESV 101 straipsnio pažeidimas, nacionalinės konkurencijos institucijos išimties tvarka gali tik konstatuoti šį pažeidimą, bet neskirti baudos, jeigu atitinkama įmonė dalyvavo nacionalinėje atleidimo nuo baudų programoje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šį straipsnį pažeidusi įmonė negali išvengti baudos, jei pažeidimas padarytas įmonei suklydus dėl savo veiksmų teisėtumo ir tai susiję su advokato teisinės nuomonės arba nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo turiniu.**

2. SESV 101 straipsnis ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101] ir [102] straipsniuose, įgyvendinimo 5 straipsnis ir 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, jei nustatomas SESV 101 straipsnio pažeidimas, nacionalinės konkurencijos institucijos išimties tvarka gali tik konstatuoti šį pažeidimą, bet neskirti baudos, jeigu atitinkama įmonė dalyvavo nacionalinėje atleidimo nuo baudų programoje.

Parašai.